

«Təsdiq edirəm
Tədrisin təşkili və təlim
texnologiyaları üzrə prorektor v.i.e:

 dos. Zaur Məmmədov
" 14 " 02 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050809 – "Turizm bələdçiliyi"

Fakültə: "İqtisadiyyat və idarəetmə"

Kafedra: "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə"

1. Fənn haqqında məlumat :

Fənnin adı: Turizm iqtisadiyyatı (Kafedranın: Lənkəran Dövlət Universitetinin 11 fevral 2025-ci il tarixli 06 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir).

I.Fənn haqqında məlumat :

Fənnin kodu: İPFS-B06

Tədris ili: II (2024-2025). Semestr: IV

Tədris yükü cəmi: 120 saat. Auditoriya yükü-60 saat: (Mühazirə-30 saat, seminar-30 saat).

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: dos. Qarayev Natiq Ənvər oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küç., 170 a, 1 saylı korpus.

Məsləhət saati: V gün saat 9⁰⁰-13⁰⁰

E-mail ünvanı: natiq_qarayev@rambler.ru

III. Təvsiyyə olunan dərslik və dərs vəsaitləri:

1."Azərbaycan 2020: Gələcəyə baxış." İnkişaf konsepsiyası. Bakı-2012, 39 s.

2."Azərbaycan Respublikasında 2016-2020-ci illərdə turizmin inkişafına dair Dövlət Proqramı. 2016.

3. Əli Cabbarov. "Turizmin iqtisadi əsasları". Bakı-2015, 267 s.

4.Əli Əlirzayev. "Turizmin iqtisadiyyatı və idarə edilməsi". Bakı-2011, 493 s.

5.Ə.Q.Əlirzayev, E.Ə.Əlirzayev "Azərbaycanın sosial-iqtisadi problemləri, konseptual yanaşma, maliyyə-büdcə və sahələrarası proqnozlaşdırma mexanizmləri". Bakı-2012, 583 s.

6.Turizmin əsasları: dərslik / müəllif kollektivi; dosent B.Ə.Bilalov və dos.Ç.G.Gülaliyevin redaktəsi ilə. Bakı, "QHT Nəşriyyatı", 2015. 496 s.

8.Turizmin davamlı inkişafı yerli planlaşdırma üzrə vəsait. Bakı, 2012. 59 s.

9. Turizmin Qlobal etik məəcəlləsi. Ümumdünya Turizm Təşkilatı.1999, 6 s.

10.Sabir Rəhimov. Turizm-ekskursiya işinin təşkili. Bakı-2004, 310 s.

IV.Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün ilkin olaraq "Turizmə giriş" və "Dayanıqlı turizm" kimi fənlərin tədrisi zəruridir.

V.Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda "Turizm iqtisadiyyatı" və "Turizm coğrafiyası" "Turizm coğrafiyası" fənlərinin tədrisinə ehtiyac vardır.

VI.Fənnin təsviri və məqsədi: Turizmin iqtisadiyyatı təhlil, tədqiqat, konseptual inkişaf istiqamət-ləri,iqtisadi sürətlənmə və iqtisadi artım, sosial tələbatların artması kontekstində həll olunur. Turizmin inkişafı geniş müzakirə predmeti olsada onun sahə, ərazi, funksional menecment baxı-mından idarəedilməsi bir sıra makroiqtisadi problemlər və çevik idarəetmə proqramları əsasında mümkündür. Turizmin iqtisadiyyatı fənninin tədrisində turizmin sosial-iqtisadi sahədə rolu, onun sahə və ərazilərin inkişaf obyektı kimi tədqiqinin və proqnozlaşdırılmasının nəticələri açıqlanır. Turizmin iqtisadi və sosial əhəmiyyəti onun perspektiv inkişafı üçün mövcud potensial təhlil olunur, turizmin formalaşması və inkişafı ilə əlaqədar əsas problemlər və onların aradan qaldırılması yolları əsaslandırılır.

Tədris zamanı əsas prinsip turizm müəssisələrində xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsində məqsəd və vəzifələr, həmçinin turməhsulun rəqabətcabiliyyətinin yüksəldilməsinə kömək edən keyfiyyətin daha effektiv işçi modellərinin araşdırılmasıdır. Rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsinin daha effektiv yolu turistlərin dəyişən tələbatlarının minimum xərclərlə ödənilməsindən asılı olaraq turməhsulun keyfiyyətini operativ idarəetmə bacarığıdır. Uğurlu biznes hazırda mənfəət turməhsulun layihələndirilməsi və istehsalına çəkilən minimum xərclərlə onun keyfiyyətinin düzgün idarə edilməsinin nəticəsidir. Burada bazar turizm sahəsində əlverişli sahibkarlıq mühiti-nin formalaşdırılması, əlaqələrin yaradılması və s. məqsədi ilə biznesin ayrı-ayrı formaları arasında üzvi vəhdət, məntiqi ardıcılıq nəzərə alınmışdır.

Tələbələrə turizmin iqtisadi inkişaf göstəricilərini müəyyən edil-məsi, və bu sahənin perspektiv inkişafını təmin edilməsi, cəmiyyətin sosial-iqtisadi həyatında turizmin rolunun qiymətləndirilməsi, makro və mikro səviyyədə turizm firmalarının idarə edilməsi və onun təşkilati-iqtisadi əsasları haqqında biliklər verməkdən ibarətdir.

VII.Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII.Qiymətləndirmə: Tələbənin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir: 50 bal semestr dövründə (o cümlədən 20 bal məşğələ dərslərində fəaliyyətə, 30 bal isə kollektiviumun nəticələrinə görə verilir), 50 bal isə imtahanda (hər bir билет 5 sualdan ibarət olmaqla **10 balla** qiymətləndirilir) toplayır. Seminar ərzində minimum 2 dəfə kollokvium keçiriləcəkdir. Tələbə kollokviumda iştirak etmədikdə jurnalda **0 (sıfır) bal** qeyd olunur.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

Qiymətləndirmə meyarları aşağıdakılardan ibarətdir:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açma bilər.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bezi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı **17 bal**dan az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr dövründə tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Tələbənin yekun qiyməti imtahana qədər və imtahanda toplanmış ballar cəmlən-məklə aşağıdakı kimi qiymətləndirilir.

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Harflə
1	91-100	Əla	A
2	81-90	Çox yaxşı	B
3	71-80	Yaxşı	C
4	61-70	Kafi	D
5	51-60	Qənaətbəxş	E
6	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

Yekun qiymət qeyri-kafi olan tələbə kursu bitirməmiş sayılır və onu növbəti ildə həmin fənn üzrə dərslərdə iştirak etmək şərtilə yenidən verməlidir.

IX.Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X.Təqvim planı: Mühazirə 30 saat, Seminar 30 saat, **Cəmi: 60 saat**

№	Keçirilən mühazirə mövzularının məzmunu	Mühazirə		Seminar	
		Saat	Tarix	Saat	Tarix
1	2	3	4	5	6
1.	Mövzu 1. Turizm fəaliyyətinin iqtisadi əsasları. Plan: 1.Turizmin iqtisadiyyatı və idarə olunmasının sosial-iqtisadi mahiyyəti 2.Turizmin formaları və onların xarakterik cəhətləri 3.Turizmin inkişafının iqtisadi göstəricilər sistemi və iqtisadi səmərəliliyi 4.Turizmin iqtisadi inkişafda rolu	2	21.02		

2.	Mövzu 2. Turizm bazarı Plan: 1. Turizm bazarı, onun iqtisadi təbiəti və funksiyaları 2. Turizm bazarının segmentləşdirilməsi meyarları 3. Turizm bazarının fəaliyyət mexanizmi 4. Turizm bazarının formalaşmasında sahibkarlıq fəaliyyətinin əsas xüsusiyyətləri	2	28.02		
3.	Mövzu 3. Turizm sənayesi Plan: 1. Turizm sənayesi və onun tərkib elementləri 2. Turizmin maddi-texniki bazası 3. Turizm müəssisələrinin təsnifatı və onların səciyyəvi xüsusiyyətləri 4. Turizmdə iş qüvvəsi və ondan istifadənin iqtisadi səmərəliliyi	2	07.03		
4.	Mövzu 4. Turizmin idarə edilməsi və iqtisadi fəaliyyət mexanizmi Plan: 1. Turizm və turizm məhsulunun idarə olunması 2. Turizmin idarə edilməsində istifadə edilən modellər 3. Turizmdə maliyyə münasibətləri və onun təşkili mexanizmi 4. Turizm fəaliyyətində vergi siyasəti 5. Turizmdə sığorta və onun təşkili xüsusiyyətləri 6. Turizm fəaliyyətinin normativ-hüquqi bazası	4	14.03 21.03		

5.	Mövzu 5. Turizm potensialı və onun qiymətləndirilməsi Plan: 1.Turizm potensialının iqtisadi mənbələri və onun qiymətləndirilməsi 2.Turizmdə mənfəət və onun bölgüsü 3.Turizmdə mənfəətin formalaşması mərhələləri və mənfəətin yüksəldilməsi istiqamətləri 4.Turizmdə fondlar və resurslar 5.Turizmdə kədr potensialı 6.Turizmin regional potensialı	2	28.03		
6.	Mövzu 6 Turizm sferasında məhsulun maya dəyəri Plan: 1. Turizmdə qiymət və qiymətləndirmə 2. Turizm fəaliyyətinin xərc strukturu 3. Turizm məhsulunun maya dəyəri 4. Turizm məhsulunun qiyməti	2	04.04		
7.	Mövzu 7 Turizm sferasında əmək haqqı sistemi, əməyin təşkili və idarə olunması Plan: 1.Turizmdə əməyin xarakteri və əmək bölgüsü 2.Turizm işçilərinin əmək haqqlı sistemi və onun formaları 3.Turizmdə əməyin planlaşdırılması və idarə olunması 4.Turizmdə əməyin təşkilinin diferensasiyası	2	11.04		
8	Mövzu 8. Turizmdə dövriyyə vəsaitləri Plan: 1.Turizmdə dövriyyə vəsaitlərinin iqtisadi mahiyyəti və onlardan istifadə istiqamətləri 2.Turizm resursları və onların dövriyyə sürəti 3.Turizmdə kapital və kapital axınının sürətləndirilməsi yolları 4.Turizmin xüsusi vəsaitləri və onların əmələ gəlmə mənbələri 5.Turizm fəaliyyətinin təhlili xüsusiyyətləri	2	18.04		

9.	Mövzu 9. Turizmdə investisiya siyasəti Plan: 1. Investisiya və turizmdə ondan istifadə xüsusiyyətləri 2. Turizmdə investisiyaların formalaşması mənbələri və istifadə istiqamətləri 3. Investisiyaların iqtisadi səmərəliliyi 4. Investisiyaların idarə edilməsi	2	25.04		
10.	Mövzu 10. Regional turizmin planlaşdırılması və idarə olunması Plan: 1. Planlaşdırma, turizmdə onun yeri və əsas formaları 2. Regional turizmin strateji planlaşdırılması 3. Turizmin biznes planlaşdırılması 4. Turizm idarəciliyinin xüsusiyyətləri 5. Turizmdə sahibkarlığın formaları 6. Turizmin inkişafında dövlət və yerli idarəetmənin təkmilləşdirilməsi	2	02.05		
11.	Mövzu 11. Turizmin bazar tipli modelləri Plan: 1. Turizmin interqrasıya amili və beynəlxalq əlaqələrin təşkilində rolu 2. Turizm modeli və onun əsas formaları 3. Turizmin inkişaf modelləri 4. Turizmin kənd təsərrüfatının inkişafında sosial-iqtisadi amil kimi qiymətləndirilməsi 5. Beynəlxalq turizmin inkişaf istiqamətləri	2	09.05		
12.	Mövzu 12. Regionlarda turizmin inkişafının dövlət siyasəti və dövlət tənzimlənməsi Plan: 1. Regional turizmin təşkili və idarə edilməsi xüsusiyyətləri 2. Regionların sosial-iqtisadi inkişaf proqramında turizmin yeri və rolu 3. Regional turizmin inkişafının prioritet istiqamətləri 4. Regionlarda turizmə dövlətin himayəçilik siyasəti	2	16.05		

13.	Mövzu 13. Kəndin sosial-iqtisadi potensialının turizmin inkişafına cəlb edilməsi mexanizmi Plan: 1.Kənd təsərrüfatının turizm dövriyyəsində rolu və onun qiymətləndirilməsi 2.Kəndin sosial inkişafının turizmlə qarşılıqlı əlaqəsi 3.Kənd təsərrüfatı istehsalı və onun məhsulunun turizm dövriyyəsinə cəlb edilməsi 4.Ev təsərrüfatı və onun potensialından turizmdə istifadə	2	23.05		
14.	Mövzu 13. Azərbaycanda turizmin inkişafının sosial-iqtisadi aspektləri Plan: 1.Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafında turizmin yeri və rolu 2.Azərbaycanda turizmin mövcud vəziyyəti və inkişaf dinamikası 3.Azərbaycanda regional turizm sahibkarklığının təşkil xüsusiyyətləri 4.Azərbaycanda turizmin inkişaf istiqamətləri 5.Dövlətin turizm siyasəti	2	30.05		
Cəmi:		30 saat			

XI.Fənn üzrə tələblər: Tələbə fənnin öyrənilməsi zamanı bacarmalıdır:

- turizmin resurs potensialının yüksəldilməsini;
- turizm məhsulunun hərəkətə gətirilməsini;
- turizm sənayesi üzrə tədqiqat aparması və proqnozlaşdırma işlərini yerinə yetirməyi;
- turizmdə müəssisələrində iqtisadi məsələlərin təkmilləşdirilməsində alternativ qərar qəbul etmə problemlərini. tədqiqatçı kimi qiymətləndirmək bacarıqlarını əldə edəcəklər.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri: "Turizmin iqtisadiyyatı" fənni üzrə proqramda nəzərdə tutulan mövzu-ların səmərəli tədrisi bakalavr səviyyəsində iqtisadçı kadrlara turizm müəssisələrində iqtisadi-idarəetmə problemlərinin əsas cəhətləri, turizm məhsul və xidmətlərinin rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi modelləri, qonaqpərvərlik sənayesinin inkişaf fazaları, otellərin klassifikasiyası, turizmdə qiymətməmələgəlmə amilləri, müasir turizm bazarına inteqrasiya prosesləri haqqında lazımi biliklərin mənimsənilməsinə imkan verəcəkdir.

XIII.Tələbələrin fənn haqqında fikirlərinin öyrənilməsi : -----

XIV. Kollokvium sualları:

I Kollokvium sualları:

- 1.Turizmin iqtisadiyyatı və idarə olunmasının sosial-iqtisadi mahiyyəti
- 2.Turizmin formaları və onların xarakterik cəhətləri
- 3.Turizmin inkişafının iqtisadi göstəricilər sistemi və iqtisadi səmərəliliyi
- 4.Turizmin iqtisadi inkişafda rolu
- 5.Turizm bazarı, onun iqtisadi təbiəti və funksiyaları

6. Turizm bazarının fəaliyyət mexanizmi
7. Turizm bazarının formalaşmasında sahibkarlıq fəaliyyətinin əsas xüsusiyyətləri
8. Turizm sənayesi və onun tərkib elementləri
9. Turizmin maddi-texniki bazası
10. Turizm müəssisələrinin təsnifatı və onların seçiciyyəvi xüsusiyyətləri
11. Turizmdə iş qüvvəsi və ondan istifadənin iqtisadi səmərəliliyi
12. Turizm və turizm məhsulunun idarə olunması
13. Turizmin idarə edilməsində istifadə edilən modellər
14. Turizmdə maliyyə münasibətləri və onun təşkili mexanizmi
15. Turizm fəaliyyətinin normativ-hüquqi bazası

II Kollokvium sualları:

1. Turizm potensialının iqtisadi mənbələri və onun qiymətləndirilməsi
2. Turizmdə mənfəət və onun bölgüsü
3. Turizmdə fondlar və resurslar
4. Turizmdə kədr potensialı
5. Turizm fəaliyyətinin xərc strukturu
6. Turizm məhsulunun maya dəyəri və qiyməti
7. Turizmdə əməyin xarakteri və əmək bölgüsü
8. Turizm işçilərinin əmək haqqı sistemi və onun formaları
9. Turizmdə əməyin təşkilinin diferensasiyası
10. Turizm resursları və onların dövriyyə sürəti
11. Turizmin xüsusi vəsaitləri və onların əmələ gəlmə mənbələri
12. Turizm fəaliyyətinin təhlili xüsusiyyətləri
13. İnvestisiya və turizmdə ondan istifadə xüsusiyyətləri
14. Turizmdə investisiyaların formalaşması mənbələri və istifadə istiqamətləri
15. İnvestisiyaların iqtisadi səmərəliliyi və idarə edilməsi

XV. İmtahan sualları:

1. Turizmin iqtisadiyyatı və idarə olunmasının sosial-iqtisadi mahiyyəti
2. Turizmin formaları və onların xarakterik cəhətləri
3. Turizmin inkişafının iqtisadi göstəricilər sistemi və iqtisadi səmərəliliyi
4. Turizmin iqtisadi inkişafda rolu
5. Turizm bazarı, onun iqtisadi təbiəti və funksiyaları
6. Turizm bazarının fəaliyyət mexanizmi
7. Turizm bazarının formalaşmasında sahibkarlıq fəaliyyətinin əsas xüsusiyyətləri
8. Turizm sənayesi və onun tərkib elementləri
9. Turizmin maddi-texniki bazası
10. Turizm müəssisələrinin təsnifatı və onların seçiciyyəvi xüsusiyyətləri
11. Turizmdə iş qüvvəsi və ondan istifadənin iqtisadi səmərəliliyi
12. Turizm və turizm məhsulunun idarə olunması
13. Turizmin idarə edilməsində istifadə edilən modellər
14. Turizmdə maliyyə münasibətləri və onun təşkili mexanizmi
15. Turizm fəaliyyətinin normativ-hüquqi bazası
16. Turizm potensialının iqtisadi mənbələri və onun qiymətləndirilməsi

17. Turizmde mənfəət və onun bölgüsü
18. Turizmde fondlar və resurslar
19. Turizmde kadr potensialı
20. Turizm fəaliyyətinin xərc strukturu
21. Turizm məhsulunun maya dəyəri və qiyməti
22. Turizmde əməyin xarakteri və əmək bölgüsü
23. Turizm işçilərinin əmək haqqı sistemi və onun formaları
24. Turizmde əməyin təşkilinin diferensiasiyası
25. Turizm resursları və onların dövriyyə sürəti
26. Turizmin xüsusi vəsaitləri və onların əmələ gəlmə mənbələri
27. Turizm fəaliyyətinin təhlili xüsusiyyətləri
28. İnvestisiya və turizmde ondan istifadə xüsusiyyətləri
29. Turizmde investisiyaların formalaşması mənbələri və istifadə istiqamətləri
30. İnvestisiyaların iqtisadi səmərəliliyi və idarə edilməsi
31. Planlaşdırma, turizmde onun yeri və əsas formaları
32. Regional turizmin strateji planlaşdırılması
33. Turizmin biznes planlaşdırılması, turizm idarəciliyinin xüsusiyyətləri
34. Turizmde sahibkarlığın formaları
35. Turizmin inkişafında dövlət və yerli idarəetmənin təkmilləşdirilməsi
36. Turizm modeli və onun əsas formaları
37. Turizmin inkişaf modelləri
38. Turizmin kənd təsərrüfatının inkişafında sosial-iqtisadi amil kimi qiymətləndirilməsi
39. Beynəlxalq turizmin inkişaf istiqamətləri
40. Regional turizmin inkişafının prioritet istiqamətləri
41. Kəndin sosial inkişafının turizmlə qarşılıqlı əlaqəsi
42. Kənd təsərrüfatı istehsalı və onun məhsulunun turizm dövriyyəsinə cəlb edilməsi
43. Ev təsərrüfatı və onun potensialından turizmde istifadə
44. Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafında turizmin yeri və rolu
45. Azərbaycanda regional turizm sahibkarklığının təşkil xüsusiyyətləri

"Turizm iqtisadiyyatı" fənni üzrə fənninin sillabusu 050809 – "Turizm bələdçiliyi" ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus *"İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə"* kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq olunmuş (11 fevral 2025-ci il, protokol №, 6).

Kafedra müdiri :

Fənn müəllimi:

dos.A.T.Əfəndiyeva

dos. N.Ə.Qarayev

dos. G.V.Əliyeva